

Binnen de vaste commissie voor Europese Zaken hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Minister van Buitenlandse Zaken d.d. 25 augustus 2023 inzake BNC-fiche herziening verordening MFK 2021–2027.

De voorzitter van de commissie,
Bromet

De griffier van de commissie,
Hessing-Puts

Inhoud

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

- **Inbreng van de leden van de VVD-fractie**
- **Inbreng van de leden van de D66-fractie**
- **Inbreng van de leden van de PVV-fractie**
- **Inbreng van de leden van de CDA-fractie**
- **Inbreng van de leden van de SP-fractie**

II Reactie van de Minister van Buitenlandse Zaken

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

Inbreng van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het BNC-fiche herziening verordening MFK 2021–2027. Zij hebben hierover nog enkele vragen.

Deze leden lezen dat de Europese Commissie in totaal 66 mld. euro aan extra vastleggingen en 33 mld. euro aan leningen voorstelt voor de periode 2024–2026 ter herziening van het MFK. Voornoemde leden zijn verbaasd over de hoogte van de beoogde bedragen. Zij delen de kritische houding van het kabinet en onderschrijven dat de Europese Commissie optimaal gebruik moet maken van bestaande middelen, en waar nodig ruimte moet vinden via herprioritering en flexibilisering binnen het MFK. Deze leden zijn benieuwd of de Minister kan duiden hoeveel ruimte er nog hiervoor binnen het huidige MFK is. Hoe zal het kabinet invloed proberen uit te oefenen op de herprioritering van het MFK? Daarnaast vragen de aan het woord zijnde leden of de Minister verwacht dat alle oorspronkelijk begrootte middelen voor NextGenerationEU (NGEU) daadwerkelijk tot uitkering komen, aangezien bijvoorbeeld Italië als grootste ontvanger een groot deel van het toegedeelde budget nog niet heeft aangewend. Hoe groot is het kostendrukkende effect hiervan volgens de regering op de rentebetalingen die door de Europese Commissie voorzien zijn? Op welke manier wordt de Tweede Kamer de komende periode betrokken in de besluitvorming over de herprioritering van het MFK?

De leden van de VVD-fractie hebben begrip voor het feit dat de Russische agressie-oorlog in Oekraïne noopt tot financiële steun aan Oekraïne. Zij vragen wel om een nadere duiding hoe de garanties en financiering voor dit instrument nu door de Europese Commissie worden voorgesteld, welke verdeelsleutels hierbij van toepassing zijn en of nu alleen de rentekostensubsidie of de gehele faciliteit onderdeel van het MFK wordt in het voorstel.

Voornoemde leden hechten groot belang aan het nog te sluiten Asiel- en Migratiepact. Zij lezen dat het kabinet aangeeft dat voor financiering hiervan gekeken moet worden naar herprioritering van bestaande MFK-plafonds en bestaande instrumenten. Deze leden menen dat het oplossen van de huidige migratieproblematiek een belangrijke prioriteit is. Financiering van een mogelijk Asiel- en Migratiepact is van groot belang en indien nodig moeten hiervoor wat deze leden betreft financiële middelen van andere prioriteiten ingezet worden. Deelt de Minister deze positie? De aan het woord zijnde leden wijzen hierbij op de motie van de leden Brekelmans en Peters over er bij de Europese Commissie op aan dringen alle beschikbare middelen in te zetten om EU-lidstaten de Dublin-verordening te doen naleven (Kamerstuk 32 317, nr. 794). Ook zijn deze leden benieuwd naar het krachtenveld rond herprioritering voor een mogelijk Asiel- en Migratiepact.

De leden van de VVD-fractie zijn verbaasd te lezen dat de Europese Commissie nog geen impact-analyse heeft uit laten voeren en de noodzaak hier ook niet van inziet. Deze leden achten het van belang dat een voorstel voor een MFK-verhoging een goede onderbouwing heeft. Kan de Minister zich blijven inzetten voor het laten uitvoeren van een impact-analyse? Is het anders mogelijk zelf een analyse uit te voeren? Hoe stellen andere lidstaten zich op ten overstaande van deze houding van de Europese Commissie?

De aan het woord zijnde leden lezen dat de Europese Commissie voorstelt om 1,9 mld. euro voor administratieve uitgaven van de Europese Unie te reserveren. Zij zijn tevreden dat de Minister een onderbouwing voor de 885 nieuwe fulltimeposities heeft gevraagd. Als deze beschikbaar is, worden deze leden hier graag over geïnformeerd. Voornoemde leden hebben zich reeds uitgesproken over de ruime salarisindexatievoorwaarden voor EU-ambtenaren in de motie-Van Wijngaarden (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2544). Worden deze indexaties ook toegepast op de salarissen van de Eurocommissarissen en eventuele wachtgeldenen? Ze zijn benieuwd naar de uitvoering van de motie en het krachtenveld binnen de EU. Is er bij de huidige MFK-herzieningsvoorstellen al sprake van versobering?

Inbreng van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het BNC fiche. Zij hebben daarover nog enkele vragen.

Ten eerste lezen deze leden dat de Europese Commissie aangeeft dat de mogelijkheden om te herprioriteren of flexibiliseren nagenoeg uitgeput zijn. Voornoemde leden vragen of de Minister kan toelichten welke herprioriteringen wel hebben plaatsgevonden. Kan dat schematisch in kaart worden gebracht? Voornoemde leden zijn van mening dat het niet meer bij deze tijdsgeest past om ruim een derde van het Europees budget te besteden aan het in stand houden van verouderde landbouwsystemen. Is de Minister bereid de Europese Commissie te verzoeken opties in kaart te brengen op welke wijze steun voor verouderde of inefficiënte landbouwsystemen afgebouwd kan worden als invulling van de budgettaire doelstelling? Welke opties hiertoe heeft het kabinet zelf opgesteld om te kunnen voorstellen richting de Europese Commissie? Is onderzocht hoeveel geld vanuit de Common Agricultural Policy (CAP) geherprioriteerd zou kunnen worden richting Strategic Technologies for Europe Platform (STEP)?

De leden van de D66-fractie vragen in hoeverre de steun aan Oekraïne via de Europese Unie meetelt voor de defensie-uitgaven van EU-lidstaten die tevens lid zijn van de NAVO, ten behoeve van de NAVO-norm. Indien dit niet het geval is, welk effect zou het hebben als deze uitgaven wel zouden meetellen voor de NAVO-norm? Deze leden lezen ook dat het innovatiefonds met 5 mld. euro verhoogd wordt om 17 lidstaten te helpen die op dit moment een lager dan gemiddeld BBP hebben. Voornoemde leden begrijpen dat de EU zo sterk is als haar zwakste lidstaten, maar willen wel voorkomen dat dit innovatiefonds uiteindelijk voornamelijk gebruikt wordt als cohesie instrument. De aan het woord zijnde leden vragen de Minister nader uiteen te zetten wat de specifieke doelstelling is van het innovatiefonds en hoe de EU deze in wil gaan zetten als antwoord op de Amerikaanse *Inflation Reduction Act* (IRA).

De leden van de D66-fractie constateren dat er een nieuw instrument opgesteld wordt ten behoeve van de financieringskosten van Next Generation EU. Kan uiteengezet worden waarom hier gekozen is voor een

nieuw instrument? Was het niet logisch om deze kosten te koppelen aan eventuele nieuwe eigen middelen, aangezien er parallel aan Next Generation EU een routekaart is afgesproken voor nieuwe eigen middelen?

Deze leden lezen ook dat de Europese Commissie stelt 885 nieuwe medewerkers nodig te hebben. Voornoemde leden kunnen deze wens goed begrijpen aangezien de Europese Commissie en de Europese Unie in de afgelopen vijf jaar op een aantal beleidsterreinen meer taken heeft gekregen, en de Europese Commissie voor de tijd al relatief klein was voor de omvang van het werk dat de Europese Commissie doet. De aan het woord zijnde leden zijn van mening dat er op dit moment te weinig Nederlanders werkzaam zijn bij de Europese instellingen, en specifiek bij de Europese Commissie. Zuid- en Oost-Europeanen daarentegen zijn oververtegenwoordigd bij de Europese instellingen. Om de effectiviteit van de Nederlandse beïnvloeding in Brussel te verhogen, is het nuttig om meer Nederlanders op sleutelposities in de Europese instellingen te krijgen. Zal de Nederlandse regering pleiten voor een betere verdeel-sleutel van nationaliteiten bij de Europese Commissie? Op welke andere manieren zal de Nederlandse overheid proberen zoveel mogelijk Nederlanders onderdeel van de 885 nieuwe Commissieambtenaren te laten zijn?

De leden van de D66-fractie constateren dat het Nederlands kabinet in eerste instantie geen voorstander was van de tussentijdse herziening van het MFK. Hoe kijkt de Minister hier tegen aan nu zij het voorstel van de Europese Commissie gelezen heeft en er concreet een voorstel tot herziening op tafel ligt? In de brief valt te lezen dat er inmiddels meerdere lidstaten zijn die aangegeven hebben de herziening wel wenselijk te vinden. Kan de Minister uiteen zetten welke lidstaten dit zijn?

De leden van de D66-fractie lezen dat de Minister herziening waar nodig voor het Oekraïne-fonds wel kan steunen, maar dat voor alle andere voorstellen van de Europese Commissie geld gevonden moet worden op de al bestaande begroting. De Europese Commissie geeft aan dat die financiële flexibiliteit er niet is. Waar zou volgens dit kabinet die financiële ruimte gevonden moeten worden? Als er te weinig geld gevonden wordt zal de Europese Commissie uiteindelijk keuzes moeten maken welke van de voorstellen zij wil doorvoeren. Welke voorstellen verwacht de Minister dat dan uitgevoerd zullen worden? Wat deze leden betreft moet op de eerste plaats de Oekraïne-reserve gerealiseerd worden en heeft het realiseren van STEP daarna de grootste prioriteit voor Nederland. Deelt de Minister die inschatting?

De aan het woord zijnde leden onderschrijven de doelstelling van de aangenomen motie-Van Weyenberg/Van der Lee (Kamerstuk 21 501-20, nr. 1931) dat Nederland dient te streven naar een moderne begroting waarbij eventuele wijzigingen niet ten koste gaan van voor Nederland prioritaire beleidsterreinen, zoals het kabinet ook benoemt in het BNC-fiche. Is de Minister het eens met deze leden dat de herziening van het MFK zoals hier voorgesteld voldoet aan de richting die de motie uitspreekt en wijzigingen bevat die niet ten koste gaan van voor Nederland prioritaire beleidsterreinen? Is de Minister het tevens met de aan het woord zijnde leden eens dat het daarom niet wenselijk zou zijn als de inzet van Nederland om meer verplichtingen binnen de kaders van het bestaande MFK op te vangen, ertoe zou leiden dat dit ten koste gaat van voor Nederland prioritaire beleidsterreinen en het voorstel daarmee wel tegen de aangenomen motie-Van Weyenberg in zou gaan?

Inbreng van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van het BNC fiche en hebben hierover nog een aantal vragen.

De Minister geeft aan geen voorstander te zijn van een herziening van het MFK. Betekent dit dan ook dat de Minister niet met een herziening zal instemmen in de Raad?

De Minister geeft aan dat de potentiële gevolgen van deze herziening voor de Nederlandse afdracht op basis van de huidige informatie een strop van zo'n 3,2 mld. euro extra betekent voor de Nederlandse schatkist. Gaat de Minister hiermee akkoord? Zo nee, wat is het maximale bedrag dat het demissionaire kabinet bereid is extra te betalen aan de EU tot 2027? Indien er extra geld door de Nederlandse belastingbetalers moet worden opgehoest om de linkse hobby's, zoals ontwikkelingshulp en een hoger salaris voor eurocraten, te bekostigen, waar gaat de Minister dit dan van betalen? Bij welke begrotingsposten in Nederland worden deze centen weggehaald?

Kan de Minister toelichten op welke wijze de 3,2 mld. euro die Nederland extra moet betalen is berekend? Kan per lidstaat worden aangegeven hoeveel er extra afgedragen zal worden, inclusief verdeelsleutel?

Nederland staat ook nog eens voor 1,9 mld. euro garant. Waarom zijn de rentekosten hierin niet meegenomen en hoeveel hoger kan dit bedrag uitvallen als gevolg van de rentekosten? Kan tevens worden aangegeven voor hoeveel euro alle andere lidstaten garant staan?

Klopt het dat het kabinet in beginsel positief staat tegenover de uitgaven aan Oekraïne? Hoeveel bedragen deze inmiddels en hoeveel bedraagt de Nederlandse blootstelling?

De leden van de PVV-fractie hebben met verbazing kennisgenomen van het voornemen van de Europese Commissie om 1,7 mld. euro te begroten om onder andere Syrische vluchtelingen op te vangen in Syrië.

Kunnen, gezien de overvolle asielzoekerscentra, de overlast en alle kosten die hiermee gepaard gaan, niet alle asielzoekers uit Syrië in Syrië worden opgevangen? Zo nee, waarom niet? Kan de Nederlandse belastingbetaler er van op aan dat de Nederlandse overheid geen extra geld naar de EU overmaakt voor de opvang van migranten/asielzoekers?

De leden van de PVV-fractie constateren dat de Europese Commissie een carte blanche heeft gevraagd om in de toekomst onvoorziene rentestijgingen te kunnen betalen. Hiervoor moet een fonds buiten de begroting worden opgetuigd waaruit de Europese Commissie kan gaan putten zodra de rente te veel oploopt. Dit fonds kent geen plafond/maximum. De Minister geeft aan hier geen voorstander van te zijn en pleit voor een maximumbedrag voor dit nieuw op te richten instrument.

Kan de Minister aangeven hoeveel aanvullende rente de Europese Commissie straks uit dit fonds mag gaan trekken? Wat is voor de Minister aanvaardbaar?

Was de Minister niet van mening dat er geen nieuwe instrumenten buiten het MFK om moesten worden opgetuigd? Gaat hij hier een uitzondering voor maken?

De Europese Commissie legt ook de rekening van 1,6 mld. euro aan salarisverhogingen om de eurocraten van het inflatiespook te behoeden, neer bij de lidstaten. Wat vindt de Minister hiervan? Kan de Minister garanderen dat er geen cent extra naar de Brusselse zakkenvullers gaat?

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van het voornemen van de Europese Commissie om de vastleggingen voor de rest van het MFK te verhogen.

Vindt de Minister het vreemd dat als er continu hogere vastleggingen door de Europese Commissie worden gemaakt, die uiteindelijk ook betaald moeten worden en dat dus uiteindelijk de betalingen dienen mee stijgen, zij het met een vertraging van een aantal jaren?

De Minister spreekt in het BNC fiche over «Team Europe» dat de capaciteit moet hebben om tegemoet te kunnen komen aan een redelijk deel van de mondiale humanitaire noden. Wat is «Team Europe» en is Nederland daar onderdeel van?

Hoeveel euro is er volgens de Minister nodig om aan een redelijk deel van de humanitaire noden van de wereld tegemoet te komen? Wie mag dat allemaal betalen?

Inbreng van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het voorstel van de Europese Commissie en het bijbehorende BNC-fiche en hebben hier nog enkele vragen en opmerkingen over.

Deze leden begrijpen dat er verschillende onvoorziene ontwikkelingen zijn waardoor er discussie is over de herziening van het Meerjarig Financieel Kader. Desalniettemin zouden fluctuaties en onvoorziene omstandigheden opgevangen moeten worden binnen het huidige MFK. Een uitzondering hierop kan Oekraïne zijn, aangezien dit op geen enkele manier voorzien had kunnen zijn tijdens de onderhandelingen. Zowel in het voorstel als in het fiche wordt aangegeven dat de Europese Commissie aangeeft dat de mogelijkheden om bestaande middelen te herprioriteren of flexibiliseren nagenoeg zijn uitgeput. Voornoemde leden vragen of de Minister deze interpretatie deelt. Zijn alle mogelijkheden uitgeput alvorens over is gegaan tot een ophoging van het MFK?

De aan het woord zijnde leden maken zich zorgen om de bedragen welke extra nodig zijn, waarbij rentebetalingen indicatief zijn en de rentepercentages aan het stijgen zijn. Zij vragen daarom in hoeverre de risicoschatting is gemaakt of er voldoende middelen nu vrij worden gemaakt waarmee eventuele tegenvallers tot het einde van dit MFK opgevangen kunnen worden. In hoeverre is het realistisch dat met deze extra investering het MFK tot het einde van de looptijd sluitend gemaakt kan worden?

De leden van de CDA-fractie lezen in het voorstel dat er voor verschillende doeleinden extra geld wordt voorgesteld in het MFK. Het gaat om migratie, Oekraïne, nabuurschap en de wereld en voor de strategische technologieën ter versterking van de Europese concurrentiekracht. Dit zijn veel uiteenlopende doelen en fondsen waardoor de indruk wordt gewekt dat het niet om een kleine herziening gaat, maar om een herziening waar veel wensen in zijn toegevoegd. Deze leden vragen in hoeverre er rekening is gehouden om de ophoging zo laag als noodzakelijk te laten zijn, en in hoeverre de ophoging nog versoberd kan worden. Graag ontvangen zij een reactie hierop.

Vornoemde leden kunnen zich over het algemeen vinden in het kabinetsstandpunt welke blijkt uit het BNC fiche. Zij vragen in hoeverre Nederland bijval krijgt van andere lidstaten in het enkel herzien van noodzakelijke aspecten en niet het vormen van nieuwe fondsen. Hoe beoordelen andere lidstaten dit?

De leden van de CDA-fractie lezen dat het verwachte effect op de Nederlandse begroting geschat wordt op ongeveer 3,1 miljard euro zonder een verdere rentestijging. Deze leden achten dit een grote stijging, waarbij een gedeelte gebruikt zal worden om bijvoorbeeld extra werknemers aan te nemen. Vornoemde leden vragen of er inmiddels een analyse bezig is van noodzakelijke ophogingen door bijvoorbeeld de rente en Oekraïne, en de ophoging welke voortkomt uit de mogelijkheid van de herziening zoals het creëren van fondsen, aannemen van extra werknemers, en verdere subsidies voor landen voor technologische innovaties. Is hier een overzichtelijke uitsplitsing van?

Inbreng van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben met teleurstelling kennisgenomen van het BNC-Fiche over de voorgenomen verhoging van de Europese Meerjarenbegroting (MFK), waarin de beoordeling van het kabinet staat over het voorstel van de Europese Commissie. Deze leden maken zich zorgen over het gemak waarmee het kabinet meegaat in de «never waste a good crisis»-gedachte van de Europese Commissie, die nu wordt aangewend om de bevoegdheden en financiële ruimte van de Europese Unie uit te breiden. Dit heeft bij deze leden geleid tot de volgende vragen en opmerkingen.

Vornoemde leden lezen in het BNC-fiche dat «Het kabinet vindt dat deze herzieningsclausule [van de Europese begroting] met terughoudendheid gebruikt moet worden en alleen in uitzonderlijke en onvoorziene gevallen.» Dit zijn woorden waarin de aan het woord zijnde leden zich kunnen vinden. Zij zijn dan ook teleurgesteld dat het kabinet dit principe nauwelijks lijkt te hanteren.

Van de 66 mld. euro voorgestelde verhoging is 50 mld. euro bedoeld voor steun aan Oekraïne. De leden van de SP-fractie veroordelen de Russische inval in Oekraïne en vinden dat Oekraïne onze steun verdient. Dat dit gepaard dient te gaan met het opzetten van Europese geldstromen, zoals de Europese Commissie beweert, bestrijden deze leden. De Europese lidstaten zijn zelf in staat om Oekraïne van steun te voorzien. De Europese Unie zou hier eventueel een coördinerende rol in kunnen spelen. Het verhogen van de afdracht aan de Europese Unie is echter een afkalving van de financiële zeggenschap van lidstaten en daarmee een afkalving van democratische controle. Dat hiervoor 885 extra fte moet worden ingehuurd, is voor vornoemde leden het bewijs dat dit ook een inefficiënte manier is om het geld uit te geven. Over deze efficiëntie schrijft de Minister «Bovendien is het alternatief, namelijk het verstrekken van 27 individuele bilaterale garanties, minder efficiënt en vereist het meer tijd.» Een uitleg ontbreekt. Kan de Minister deze stelling hard maken?

Voor de leden van de SP-fractie staat vast dat de bevoegdheden en de financiële ruimte van de Europese Unie alleen kunnen worden uitgebreid na een breed maatschappelijk. Helaas hebben deze leden de afgelopen jaren moeten zien hoe verschillende crises, zoals de coronacrisis en de oorlog in Oekraïne, worden aangewend om uitbreiding van bevoegdheden te bewerkstelligen. Wat vornoemde leden betreft, hebben de Europese beleidsmakers op een onbehoorlijke manier gebruik gemaakt van deze gebeurtenissen om te pleiten voor uitbreiding van het Europese

budget (zowel in de vorm van het programma NextGenerationEU en deze MFK-verhoging). De Europese Unie ontwikkelt zich hierdoor langzaam maar zeker in de richting van een federale staat, terwijl, wat deze leden betreft, hier geen democratisch legitiem proces aan ten grondslag ligt.

Verder is in het voorstel 15 mld. euro gereserveerd voor Europees Asielbeleid en extern beleid. Het kabinet schrijft hierover in haar beoordeling: «Het kabinet onderschrijft allereerst het door de Commissie geschetste belang van goede uitvoering van het nog tot stand te komen Asiel- en Migratiepact, inclusief ondersteuning van lidstaten bij de daarvoor benodigde capaciteitsopbouw voor screening- en grensprocedures, opvangcapaciteiten, relocatie, en terugkeer.» De leden van de SP-fractie zijn van mening dat het reserveren van financiële middelen voor de uitvoering van een Asiel- en Migratiepact dat nog moet worden gesloten, lijkt op het paard achter de wagen spannen. Zij zijn dan ook verbaasd over de houding van het kabinet. Kan de Minister uitleggen waarom middelen gereserveerd worden voor plannen die nog onduidelijk zijn?

Wat de leden van de SP-fractie betreft zou ook kritisch moeten worden gekeken naar de uitgaven die de Europese Unie momenteel doet. Veel zaken die als grote uitgavenposten gelden binnen het huidige MFK, zoals directe inkomenssteun aan boeren, fondsen voor regionale ontwikkeling en investeringsfondsen, vallen niet onder het evident internationale beleid waar de Europese Unie, wat deze leden betreft, voor is bedoeld. Wat hen betreft wordt eerst gekeken naar de noodzaak van de bestaande Europese uitgaven, voordat de lidstaten om een extra bijdrage worden gevraagd. Bovendien is het kabinet momenteel aan het voorsorteren op bezuinigingen. Deze bezuinigingen zullen hoogstwaarschijnlijk de mensen met de laagste inkomens het hardste raken. Hoe verdedigt het kabinet haar voornemen tot bezuinigingen, wanneer het tegelijkertijd akkoord gaat met het verhogen van de afdracht aan de Europese begroting?

De leden van de SP-fractie komen hiermee tot de conclusie dat zij het kabinet niet steunen in het gekozen standpunt zoals dit is verwoord in het BNC-fiche. Deze leden zijn daarmee ook van mening dat een schriftelijk overleg onvoldoende is om een wijziging van deze schaal te bespreken. Uitbreiding van bevoegdheden en financiële ruimte van de Europese Unie zou gepaard moeten gaan met een uitvoerig debat in het parlement en de samenleving, niet op een achternamiddag via een mailwisseling. De leden van de SP-fractie zullen zich inzetten voor een aparte behandeling in een debat met de bewindspersoon.

II Reactie van de Minister van Buitenlandse Zaken